

Padėka priimant Algio Kalėdos premiją

Acceptance Speech upon Receiving the Algis Kalėda Award

RADOSŁAW OKULICZ-KOZARYN

Adamo Mickiewicziaus universitetas (Poznanė, Lenkija)

mrok@amu.edu.pl

<https://ror.org/04g6bbq64>

<https://orcid.org/0000-0002-3419-3280>

Kilminga šios premijos patrono šeima, garbinga žiuri, gerbiama Literatūros ir tautosakos instituto direkcija, brangūs kolegos, ponios ir ponai!

Priimu šį apdovanojimą su dideliu dėkingumu.

Visų pirma gaunu ją už indėlį rengiant spaudai Mikalojaus Konstantino Čiurlionio korespondenciją, kurios antrasis (ir paskutinis) tomas iš spaustuvės iškeliavo praėjusių metų vasario mėnesį su 2025 m. data. Tiksliai kalbant, vasario 17 d.

Vasario 18 d. Nijolės Adomavičienės kabinete laikiau šią knygą savo rankose, netikėdamas savo akimis. Nijolė yra jos bendraautorė, kaip ir Petras Kimbrys. Jis į lietuvių kalbą išvertė ir laiškus, ir mano komentarus. Petras juos vietomis pataisė. Deja, jis nesulaukė net ir pirmojo tomo išleidimo 2019 m. Mirė 2018 m.

Prie galutinio teksto prisidėjo ir buvusi vilnietė, redaktorė Helena Žytkowicz, mirusi 2015 m., bei daktarės Beata Piasecka ir Nida Gaidauskienė, kurioms, ačiū Dievui, tenka džiaugtis šiais tomiais.

Intensyviausiai prie laiškų dirbau ano šimtmečio pabaigoje, o leidyklai juos pateikiau pačioje šio pradžioje. Dabar pats stebiuosi, kaip šis darbas galėjo būti sukurtas. Perfrazuodamas žodžius, kartais priskiriamus Adamui Mickiewiczui,

Received: 07/01/2026 **Accepted:** 10/03/2026

Copyright © 2026 Radosław Okulicz-Kozaryn. Published by the Institute of Lithuanian Literature and Folklore Press. This is an Open Access article distributed under the terms of Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

pasakyčiau, kad tuo metu sprogo išnašų burbulas, nors redaktoriaus darbas vargu ar asocijuojasi su įkvėpimu ar pakylėjimu. O tai neteisinga.

Praėjus daug metų nuo to laiko, aš vis dar vartau Čiurlionio *Korespondenciją*, tarsi nebūčiau prisidėjęs prie šios knygos, tarsi pirmą kartą skaityčiau šiuos laiškus. Kartais iš naujo išgyvenu ir juose užrašytus žmonių likimus, o ypač jų autoriaus likimą, tarsi iš naujo juos pažįstu. Deja, kartais susiduriu su praleistomis, nekomentuotomis vietomis, ir net baisiau – su klaidomis. Sakoma, kad tai neišvengiama. Aš nežinau. Petras manytų kitaip ir tikriausiai nebūtų skyręs mums premijos. Bet kuriuo atveju jis neatsisakytų ironiškų pastabų apie tai. Man labai trūksta šių jo pastabų ir pokalbių su juo. Apskritai, labai norėtusi, kad visi, kurie padėjo tą leidinį kurti – dalijosi savo žiniomis, teikė faktografinę ir iliustracinę medžiagą, pastebėdavo netikslumus – galėtų pasidalyti džiaugsmu, kad šis ilgalaikis projektas baigiamas. Kurie pritarė šiam darbui ir laukė, kol jis bus išleistas.

Profesorius Algis Kalėda taip pat palaikė šį darbą ir svariai jį rėmė. O kai mano žmona labai sunkiai susirgo – pačioje mūsų santuokos pradžioje – Algis Kalėda sutiko taip organizuoti užsiėmimus jo įkurtoje Vilniaus Polonistikos katedroje, kad galėčiau reguliariai važinėti namo, į Poznanę. 1994 m. profesorius Algis Kalėda (palaikomas profesoriaus Tadeuszo Bujnickio, šios premijos laureato) nusprendė įdarbinti mane katedroje pagalbinio dėstytoju. Ten dirbau 1995 ir 1996 m. Tai buvo gražūs, labai kūrybingi laikai. Nepaisant vargo, kai teko naktiniais autobusais važinėti tarp Poznanės ir Vilniaus (taip pat ir Kauno studijuoti rankraščių), prisimenu juos su nostalgija. Ir visus, kurie tuo metu ten dirbo.

Su Algiu reguliariai susitikdavau ir susirašinėdavau ir vėlesniais metais. Nuolatinė tema, žinoma, buvo vis dar nepaskelbti Čiurlionio laišškai. Bet taip pat ir jų autorius. Laiškams neišeinant, rašiau knygą apie jį. 2007 m. pasirodžius monografijai *Lietuvis tarp Karaliaus-Dvasios įpėdinių*, profesorius sutiko būti mano habilitacijos recenzentu. Taip pat atskirai išspausdino knygos apžvalgą. Beje, antruoju (iš keturių) recenzentų buvo pasirinktas Tadeusz Bujnickis. Teigiama Algio recenzija turėjo vieną papildomą elementą, už kurį esu jam ypač dėkingas, – mat Algis vienintelis įvertino ne tik mokslines disertacijos savybes, bet ir tam tikrą joje pateikiamų interpretacijų poetinį matmenį. Literatūrologijoje jis siekė tikslumo, tačiau kaip vertėjas buvo labai jautrus poezijai. Greičiausiai ir *Korespondencijoje* jis būtų atpažinęs tokius atspalvius.

Taip pat turėčiau paminėti kitus žmones, kurie mane įkvėpė dirbti prie šio dvikalbio leidimo ir apskritai tyrinėti lietuvių ir lenkų literatūrinius ryšius. Jų yra nemažai, visus juos dėkingas saugau atmintyje, o čia paminėsiu tik keletą.

Pirmiausia tai profesorius Michałas Hasiukas, žmogus, visą gyvenimą paskyręs baltistikai Poznanės universitete ir negailėjęs laiko dėstyti kalbą net ne itin sistemingiems studentams. Jo dėka šiek tiek pramokau lietuviškai ir šios žinios, kadaise buvusios dar skurdesnės, man atvėrė daug širdžių ir durų. Antra, tai Edmundas Gedgaudas ir jo žmona Nora Gedgaudienė. Jie man buvo tarsi Vilniaus tėvai: apgyvendindavo mane savo namuose, palaikydavo, siūlydavo skaitinius, kai kuriuos iš jų kartu garsiai skaitydavome prie virtuvės stalo. Trečia, mano surasta lietuviška šeima, ypač Giedrė Gučaitė ir Jaras Okulič-Kazarinas, jų trys sūnūs Mykolas, Vaidotas ir Rimantas, Jaro sesuo Jolanta. Galiausiai – Małgosia, mano žmona, kuri, deja, šiandien negali būti čia su manimi – be jos atsidavimo ir pagalbos nebūtų jokios *Korespondencijos*. Dėkoju jai, dėkoju visiems minėtiems (ir nepaminėtiems), dėkoju visiems čia susirinkusiems. Dėkoju.